masė pilka, su ypač gausia stamboko granito priemaiša. Taip pat šukė su taisyklingu vertikaliu brūkšniavimu – reljefiški, ritmingai išdėstyti grioveliai (paviršius lyg dengtas skystu moliu, kuriame yra grioveliai). Kapinyno dalyje su vėlyvais degintiniais kapais, degėsingame sluoksnyje rasta apžiestos keramikos, dekoruotos horizontaliais grioveliais.

## MARVELĖ CEMETERY

In 2000 was proceeded the archaeological research of Marvelė cemetery in Kaunas. Among the prevailing inhumations (33) there were found 19 cremated graves, which were dated to the 5th–6th (earlier group) and to the 9th–11th centuries. Inhumations were dated to C3–D (4th–5th centuries) phase. The cremations of earlier group contain many cremated bones and many burial items, meanwhile the cremations of second group are simple – a little amount of cremated bones is scattered on the surface of the burial ground. Besides, 23 horse graves were investigated (about 30–34 horses' sceletons there were osteologically identified). The horse graves and part of cremations (second group) were found in eastern part of the burial ground. The horse graves were ascribed to 3 types: 1) – burial items together with the bones of one or several horses scattered in a definite area measuring 0.4x0.8, 0.6x0.6 – 1.2x2, 1.1x1.8 m, usually in some 7–15 cm thick layers; 2) – the horse grave with the bodies in rather small pits measuring about 1.26–1.6x0.55–0.76 m; 3) – the offerings of separate parts of horse, i. e., the head and forelegs (the headquarters – croup). Those horse graves were dated to the 9th–11th centuries. Many of horses contained numerous burial items-bridle bits (11), riveted bridle with a jingle bell, amber beads), stirrups (5), many sheet metal spirals ornamenting the mane, horse bell on collar, many different buckles, etc.

# UŽPELKIŲ KAPINYNAS

Audronė BLIUJIENĖ

2000 m. LDM tęsė archeologinius tyrinėjimus Užpelkių (Kretingos r., Kretingos sen.) kapinyne (žr. *ATL 1986 ir 1987 metais,* V., 1988, p. 67–70; *ATL 1988 ir 1989 metais,* V., 1990, p. 74–77; *ATL 1990 ir 1991 metais,* V., 1992, t. 1, p. 73–77; *ATL 1992 ir 1993 metais,* V., 1994, p. 132–137; *ATL 1994 ir 1995 metais,* V., 1996, p. 102–104; *ATL 1996 ir 1997 metais,* V., 1998, p. 187–190). Kapinyno kalvelės centre ir jos rytinėje dalyje buvo ištirtas 174 m² plotas ir rasta 14 apardytų nedegintų mirusiųjų kapų (90–103). Kapai 92, 94–97, 101 priklauso V–VI a. Palaidojimai 90–91, 93, 98–100, 102–103 datuotini VIII–XI a. pradžia. Kapai 91, 93 įkasti į V–VI a. palaidojimus. Nors kapuose 90–91, 98, 100 nerasta ginklų, bet sprendžiant iš kitų įkapių, čia palaidoti vyrai. Kape 99 palaidota moteris. Remiantis kapų duobių dydžiu ir būdingomis įkapėmis, galima manyti, kad kapuose 92, 94–95, 103 palaidoti vaikai, greičiausiai mergaitės. Kituose kapuose palaidotųjų lytis neaiški.

V–VI a. mirusieji laidoti galva į ŠR ar ŠV, stačiakampio užapvalintais kampais

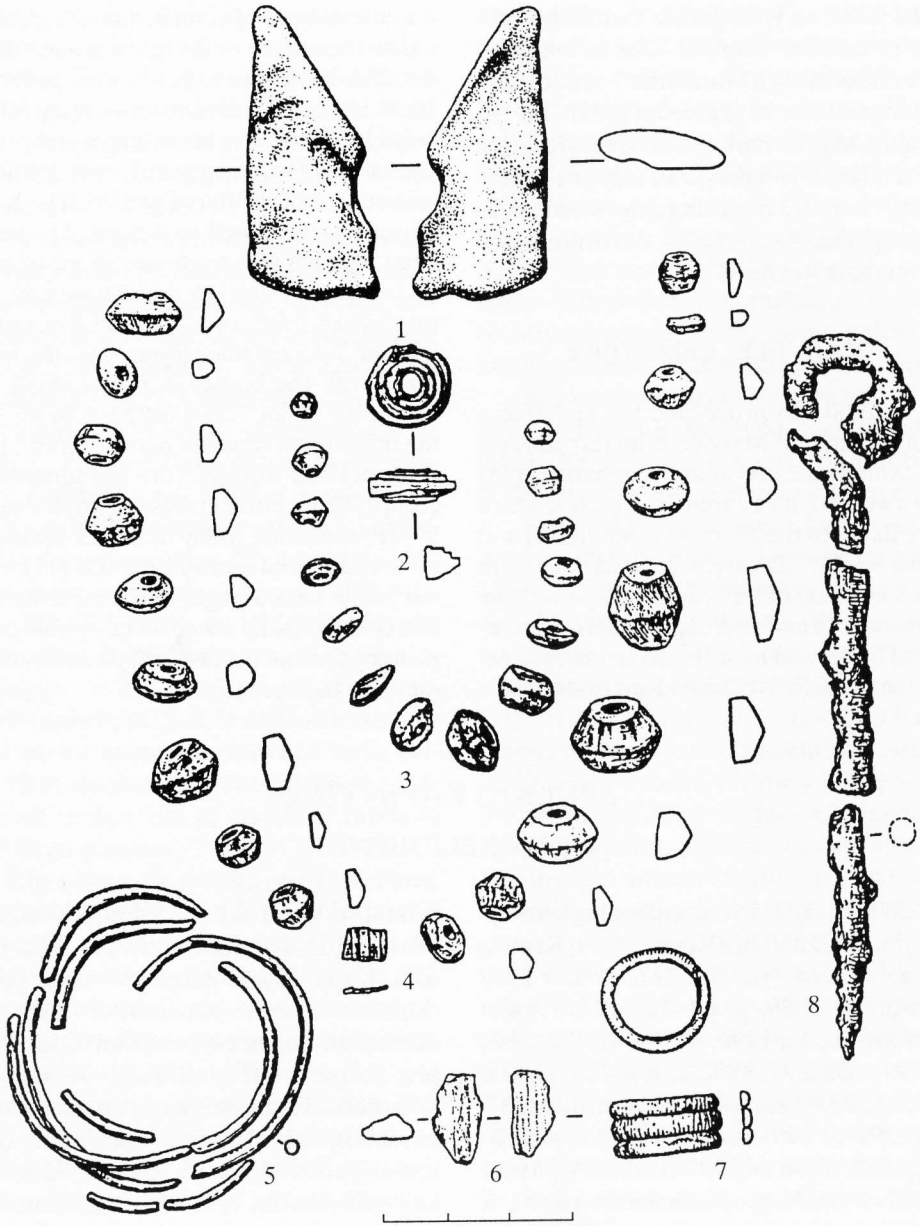


20 pav. Radiniai iš Užpelkių kapinyno. *V. Truklicko pieš.*
Fig. 20. Finds from the Užpelkiai cemetery.

formos kapo duobėse. Kai kurias V–VI a. kapo duobes žymėjo pavieniai akmenys, matyt, buvusių akmenų vainikų liekanos. Mirusiųjų griaučiai neišlikę, todėl mirusiųjų padėtis kape ir lytis nustatyta iš įkapių išsidėstymo. Visuose palaidojimuose rasta nemažai pavienių degėsių. Kapų 98–99 dugnai buvo gausiai pabarstyti stambiais degėsiais. Prie kapo 103 rasta degėsiais užpildyta duobelė. Matyt, prie šio kapo buvo kūrenta ugnis. Kapuose 98, 102 rasta skobtinio karsto liekanų.

Tirtuose palaidojimuose įkapių rasta nedaug, o kape 96 įkapių visai nebuvo. Turtingumu ir tipiškomis įkapėmis išsiskyrė mergaičių kapai 92, 94 ir 95, kuriuose buvo rasti gintaro karolių vėriniai. Kapo 92 galvūgalyje, dešinėje pusėje, rasti du natūralaus gintaro gabaliukai, matyt, į kapą įdėti kaip amuletai (20:1, 6 pav.). Mirusiosios kairėje galvos pusėje rastas nedidelis įvijinis žiedelis ir žalvarinė apie 3,5 cm skersmens įvija, o krūtinę puošė 14-os nedidelių gintaro karoliukų vėrinys (20:3, 5, 7 pav.). Kape 94 rastas geležinis lazdelinis smeigtukas ir vėrinys iš 18-kos smulkių gintaro karoliukų, ir nedidelės žalvarinės įvijelės (20:4, 8 pav.). Dar vienas rantytas gintaro karolis rastas atskirai, virš pagrindinių įkapių (20:2 pav.). Panašus vėrinys, tik iš 9 gintaro karoliukų ir žalvarinės grandelės, rastas mergaitės kape 95. Šio vėrinio galus krūtinės srityje tvirtino du geležiniai lazdeliniai smeigtukai. V–VI a. kapuose rasti gintaro karoliukai yra dvigubo nupjauto kūgio, suspausto rutulio ar disko formos. Juos stengtasi suverti taip, kad didesnieji karoliai būtų vėrinio viduryje.

Rasti nedegintų mirusiųjų VIII–XI a. pradžios kapai buvo labai suardyti, todėl dažnai apie mirusiojo padėtį kape mažai ką galima pasakyti. Mirusiųjų laidojimo kryptis išliko ta pati – ŠR. Kaip minėta, dalis VIII–XI a. pr. kapų įkasti į V–VI a. palaidojimus. Šio laikotarpio kapuose taip pat pastebima apeigų su ugnimi pėdsakų – randama degėsių. VIII–XI a. pr. kapuose, dažniausiai galvos ar krūtinės srityje, randama po du geriamuosius ragus (kapai 93, 99, 102–103). Vėlyvuosiuose vyrų kapuose aptinkami puošnūs diržai su žalvariniais kabučiais (kapai 90, 91, 98, 100). Turtingumu išsiskiria XI a. pradžios vyro kapas 90. Čia rastos trys pasaginės segės, įvijinė apyrankė ir puošnaus kaustyto žalvarinais apkalėliais diržo liekanos. VIII–IX a. mergaitės kape 103 rasta žalvarinė lankinė segė trikampe kojele. Segė – lieta, suplokštėjusi. Ant mirusiosios krūtinės buvo rasti du geriamieji ragai žalvariniais apkalais kaustytomis angomis, o prie galvos buvo padėta papildomų įkapių.

Matyt, VIII–XI a. priklauso ir degėsiais užpildyta 150 cm skersmens ir 90–92 cm gylio duobė. Jos pagrinde rastas žalvarine įvija apsuktas nedidelis medžio gabalėlis. Šio radinio skersmuo 2,7–3 cm; išlikusio medžio gabalėlio ilgis tik 2,5–3 cm. Panašių nedidelių medžio gabalėlių, apsuktų žalvarinine įvija, rasta vyro kape 98 ir moters kape 99. Vyro kape 98 žalvarine viela apsuktas medžio gabalėlis buvo įsmeigtas į kapo duobės dugną. Moters kape 99 šis radinys iš pirminės vietos buvo išjudintas. Šių gabalėlių paskirtis neaiški. Galbūt šie radiniai susiję su laidojimo apeigomis.

V–VI a. kapai priklauso kapų su akmenų vainikais kultūrinei grupei. VIII–XI a. pradžios kapai yra kuršių palikimas.

## UŽPELKIAI CEMETERY

In 2000 by LMA an area of 174 $m^2$ was examined, where 14 disturbed inhumations were noted. The graves are ascribed to two periods: to the 5th–6th centuries and the 8th – beginning of the 11th century. The graves of the 5th–6th centuries belong to the cultural zone of the cemeteries with graves inside a stone circles. Four children's graves belong to this period. To the burials of the 5th–6th centuries strings of amber beads and amulets from the pieces of raw amber are characteristic. The graves of the 8th – beginning of the 11th century are the Curonian heritage.

# LAZDININKŲ (KALNALAUKIO) KAPINYNAS

Donatas BUTKUS

2000 m. tęsdamas Lazdininkų (Kalnalaukio) kapinyno, Kretingos r., tyrinėjimus (žr. *ATL 1990 ir 1991 metais*, V., 1992, d. 1, p. 39–41, 81–85; *ATL 1992 ir 1993 metais*, V., 1994, p. 138–145; *ATL 1996 ir 1997 metais*, V., 1998, p. 190–194; *ATL 1998 ir 1999 metais*, V., 2000, p. 252–254) Kretingos muziejus ištyrė 160 $m^2$ dydžio perkasą (38) į R nuo 1991–1992 m. tyrinėto ploto. Joje ištirta 11 griautinių (5 vyrų, 1 moters ir 5 vaikų) II a. pab. – III a. kapų su akmenų vainikais, įkastų į ankstyvesnį kultūrinį sluoksnį. Vainikai ir kapai labai apardyti dirbant žemę. Mirusieji laidoti galvomis į ŠV (330–340°), su nedideliais nukrypimais į V ar ŠR.

Įkapių gausa išsiskyrė vyro kapas 67. Jame mirusysis palaidotas skobtiniame karste, kapavietė išplūkta plonu molio sluoksniu. Kaklą puošė 2 antkaklės: viena dėželinė, su mėlyno stiklo akute, kita – su kabliuku ir plokštele. Drabužis buvęs susegtas 3 viena už kitą mažesnėmis lankinėmis segėmis lenkta kojele, iš kurių didžiausia – žieduotinė. Žemiau segių gulėję 2 įvijiniai žiedai liudija, kad mirusiojo rankos buvo sulenktos ir padėtos ant krūtinės. Virš galvos buvo padėti 2 įmoviniai ietigaliai, įmovinis kirvis, dalgis, peilis ir galąstuvas. Į kairę nuo mirusiojo, tošinėje dėžutėje, rastos suvyniotos į audinį papildomos įkapės: 2 antkaklės kūginiais galais, 3 Romos imperijos monetos ir 4 išgaubto pjūvio apyrankės. Šalia gulėjo miniatiūrinis puodelis profiliuotomis sienelėmis.

Įdomios kapo 65 įkapės. Be įprastinių dirbinių – įmovinio kirvio, dalgelės, 2 ietigalių ir smiltainio galąstuvo, galvūgalio srityje karste rastos 2 viena ant kitos padėtos tošinės dėžutės su papildomomis įkapėmis. Į didesnę dėžutę buvo įdėta 2 poros išgaubtų ir 1 pora juostinių apyrankių, 3 antkaklės kūginiais galais, apskrita ažūrinė segė su tutuliu, 2 lankinės segės, 2 smeigtukai su apskritomis ažūrinėmis galvutėmis su tutuliais ir 2 ažūriniais kabučiais su grandinėlių fragmentais, medinis pagaliukas, medinių šukų fragmentas ir odinio diržo dalys. Mažesniojoje dėžutėje gulėjo 3 įvijiniai žiedai ir 5 Romos imperijos monetos. Šalia jos rastas subyrėjęs plonasienis puo-